

**ABONAMENTUL:**  
 Pe un an , 28.— Cor.  
 Pe jumătate an 14.— "  
 Pe 3 luni , 7.— "  
 Pe o lună . . 2.40 "  
 Pentru România și  
 străinătate:  
 Pe un an . . 40.— franci.  
 Telefon  
 pentru oraș și interurban  
 Nr. 750.

# ROMÂNUL

REDACȚIA

și ADMINISTRȚIA  
 Strada Zrinyi Nrul 1/a  
 INSERTIUNILE  
 se primesc la admini-  
 strație.  
 Mulțumite publice și Low  
 deschis costă șirul 20 fil.  
 Manuscrisurile nu se in-  
 napolază.

## Ce trebuie să ne călăuzească?

— După „Moldova”. —

II.

(Sfârșit)

De A. C.

O nouă teorie, care a luat ființă odată cu revoluția franceză cunoscută sub numele de *teoria naționalităților*. În fond această teorie nu e decât o reînviere a celei dintâi, națiunile înlocuind aci rasele. Ea are aceleași puncte vulnerabile ca și generatoarele ei. O afirmație curentă a celor ce susțin această teorie pare a spune mai mult decât spune totuși de fapt: ea încearcă să acrediteze ideea că orice națiune tinde la unificarea tuturor elementelor cari o compun sub un sceptru independent și că nici o expansiune mai îndepărtată nu se poate face până nu se realizează mai întâi această unitate.

Se dau și pilde din trecut.

Totuși noi repetăm cele zise relativ la teoria intereselor, ca fundament teoretic al războiului: Poate să fie o *tendință* a națiunilor către unitate și independență, dar în fapt această tendință rămâne nerealizabilă, dacă nu se sprijină pe puterile reale ce se pun în joc cu ocazia unui războiu; tendința este un factor subiectiv pe când soarta războiului atârână numai de factorii obiectivi.

Teoria naționalităților, chiar numai pentru motivele aceste succint rezumate, trebuie respinsă fiindcă nu poate servi ca *normă* pentru un popor ce vrea, nu numai să se războiască, ci să și învingă.

Extrăgând din cele ce preced partea ade-

vărată, am putea formula în felul următor credința noastră despre baza teoretică, ce ar trebui să se dea războiului: Războiul este un conflict sângeros între *puterile vitale* ale două popoare sau două grupe de popoare.

În formula aceasta scurtă găsim legea obiectivă care cârmuește războaiele, iar nu motivele subiective cari le pot provoca.

În cele mai multe cazuri interesele reale ale unui popor au fost și cauza pentru care s'a războit cu alte popoare, dar câte odată și capriciile unui suveran au servit de pretext unui războiu, mai ales în perioadele de decadență; de aici nu urmează că ceea ce apare în *mintea* unui conducător ca un motiv valabil pentru a declara un războiu, este în realitate o cauză de victorie.

Pentru acest din urmă scop, pentru a ști adecă mai dinainte unde se va arăta victoria, se cere o analiză conștiințioasă spre a descoperi de partea cărui popor se găsesc *cele mai mari puteri de viață*. Între aceste în primul rând trebuie să socotim puterea armată, financiară și morală; în al doilea rând puterea de muncă, dorul de progres, perseveranța în întreprinderi, fecunditatea populației și tăria de rezistență în contra bolilor sociale.

În faza acută a conflictului, adecă în timpul războiului propriu zis, primul grup de forțe este determinant; în faza a doua, adecă în perioada de pace, care e cea mai lungă și cea mai principală, grupul al doilea are cuvântul.

În războiul de astăzi găsim loc destul pentru a verifica toate teoriile enunțate până aci și pentru a scoate și o normă hotărâtă pentru atitudinea noastră viitoare.

Un război în care Germanii se luptă cu

Englezii și în care Ungurii, Cehii, Românii și Slavii luptă în contra conglomeratului rusesc, nu se poate socoti drept un război de rase sau de națiuni.

Nu e nici un război de interese, dacă considerăm interesele drept altceva decât motivele particulare ale fiecărui stat, motive ce nu vor influența întru nimic însuș mersul războiului.

Este dar numai un războiu de restabilire a drepturilor pe baza puterilor vitale ale fiecărui stat, în opoziție cu privilegiile câștigate de unele din ele, încă dintr'un trecut cu totul îndepărtat.

Franța, Anglia și Rusia luptă astăzi pentru păstrarea unor *privilegii* seculare, pe când puterile centrale luptă pentru a-și impune drepturile lor în raport cu valoarea lor intrinsecă.

Franța este civilizată, dar civilizația ei este stingheră; alte puteri de viață n'o secondează. Ea are prin urmare o singură putere, puterea morală pentru celelalte rămânând datoare altora.

Tot așa Anglia; are rezistența economică și în parte (pe apă adecă) putere armată, iar pe celelalte caută în grabă să și le complecteze de aiurea.

Rusia are numai fecunditate și numărul, îi lipsesc însă aproape toate celelalte unelte de războiu. Față de dânsa și în raport cu întinderea țării, România e de zece ori mai bine înzestrată.

Italia are și dânsa puțin din fiecare. Alături de aceste state, fiecare e liber să cerceze vitalitatea Germaniei și a Austro-Ungariei, iar pentru cel ce n'are timpul s'au mijloacele ca s'o facă în amănunte, ajunge să arun-

## Minerii.

*Prin munți săraci, prin tainice regiuni,  
 Muncesc, petrec, se sbat pentru viață...  
 I-ademenesc comori și viziuni  
 Și îi atrag incetisor prin ceată...*

*Și zi și noapte 'n minele adunde  
 Cu trup, cu suflet în cumplite lupte,  
 Muncesc, râvnind descoperiri fecunde  
 Mineri posaci cu bluze negre, rupte,  
 Mineri bolnavi cu grele târnăcoape,  
 Cu lampe din bucăți de întuneric,  
 Cu lumânări îngrozitor de albe,  
 Cu cari mereu ei-cată să desgroape  
 Comori bogate, aurul himeric.*

*C'o crudă lăcomie sapă, sapă  
 Și slau ursuzi, când viața-i intrerupe,  
 Iar când petrec, din negrele lor cupe,  
 În loc de pace, cu dispreț s'adapă.*

*Muncesc și tac în noaptea ce-i îneacă,  
 Muncesc și tac în cușca lor săracă...  
 Ca funiile se 'ntind ale lor vine,  
 Pe gâturi și pe brațele robuste,  
 Iar ochii 'n schinteierile feline  
 Iau duiosii de infinite puste...  
 Muncesc și tac în noaptea ce-i îneacă,  
 Cu pâne rea pe masa lor săracă...*

*Bolnavele cuvinte ce-si iau sbor  
 Din inimile lor de chin sătule,  
 Par otrăvite, grele libelule,  
 Ce se lovesc de ziduri, reci, și mor...*

*Și ei muncesc cu brațe de văpae,  
 Iar când adorm, când visele-s stăpâne,  
 Cu splendide cuțite de-aur taie,  
 Din cea mai albă și mai bună pâne.*

A. Cotruș.

## Correspondenții de războiu.

Niciodată publicul nu este atât de dornic de vești și niciodată ziarele nu sunt cetite cu atât interes, ca în timpul războiului.

Acum, când tunurile bubue fără intrerupere aprăpe pe tot continentul bătrânei Europe, când în fiecare zi curge sângele aproape în toate țările, ziarele sunt smulse din mâinile vânzătorilor și telegramele sosite de pe câmpul de luptă tipărite cu grabă sunt cetite cu mai mare emoție de cum erau cetite altă dată în timpul păcii romanele de senzație.

În trăsuri, în tramvae, la masa unei berării sau cafenele, acasă în poartă, pe stradă deschidem ziarele și în câteva clipe ne trec pe dinainte

toate frământările, toate urgiile neînchipuite și grozăviile unor lupte în cari cad mii și milioanele de morți și de răniți.

Și în liniștea și siguranța ce ne înconjoară nici nu ne gândim cu ce sacrificii, cu ce pericole a trebuit să lupte cel ce a urmărit armatele încăerate, pentru a povesti miilor și milioanele de cetitori ai ziarului ceea ce a văzut!

Căci mizeria de corespondent de războiu e împreună cu un lanț de dificultăți și de suferințe și cere devotament, iscusință și îndrăzneală, de multe ori până la moarte!

Cel dintâi corespondent de războiu despre care se pomeneste în istoria ziaristicii, a fost *George Bovrov*, agent al societății biblice, care a descris pentru „Morning Herald” războiul din Spania la 1839.

Dar cel dintâi corespondent, care și-a câștigat pe timpul de luptă o glorie tot atât de mare ca și a celor mai faimoși generali, a fost *William Howard Russel*, celebrul colaborator al ziarului „Times”, ale cărui scrisori din războiul Crimeii au ridicat tirajul ziarului dela 50.000 la 70.000 de exemplare.

*Russel* a văzut și a descris toate războaiele, cari au însângerat pământul dela a. 1854 până la 1900.

Descrierile lui despre bătălia dela *Sedan*, despre războiul Zulușilor, a campaniei din Egipt,

ce o privire pe fronturile de luptă și să facă o călătorie în fiecare din aceste țări.

## Pe frontul italo-austro-ungar.

Căile Adigelui și a Isonzo-ului.

Războiul italo-austro-ungar creiază un nou front de luptă, pe lângă cele cinci deja cunoscute și regiuni, cari până acuma scăpaseră de furia războiului, vor fi date pradă fierului și focului. Sângele va curge în câmpiile Adigelui sau ale Isonzo-ului, în Alpii austrieci ori pe drumul Triesteului, după cum soarta armelor va fi favorabilă armatelor italiene sau austro-ungare și, din acest punct de vedere, este interesant de cunoscut, care va fi teatrul noului războiu.

Două principale căi de străbateră duc din Italia în Austria, acele ale fluviilor Adige și Isonzo, paralele între ele și pe aici, armatele regelui Victor Emanuel, cari — după toate probabilitățile — vor lua ofensiva, vor încerca să intre pe teritoriul imperiului vecin.

Intrând prin valea Adigelui, ele vor avea acelaș obiectiv ca și tratativele ce s'au urmat sub conducerea principelui de Bülow, adică Trentinul și drumurile spre această provincie muntoasă, cu înălțimi cari se ridică pe alocurea până la 2700 metri, nu sunt nici prea multe, nici prea ușoare.

Ele nu sunt nici măcar accesibile în toate anotimpurile, deoarece multe sunt înzăpezite câteva luni pe an și toate, dar absolut toate aceste trecători, pe cari le oferă valea Adigelui, sunt strânse de aproape de munți, cari le domină.

O armată care s'ar aventura pe aici, nu ar putea străbate peste graniță decât cu mari sacrificii, și după multă scurgere de timp, iar celelalte trecători sunt și ele foarte anevoioase.

Cea dela Stelvio are o înălțime de 2758 de metri, ceea ce e suficient spre a ne arăta greutatea unui drum săpat, în asemenea prăpastii. Evident, se poate trece, și alpinistii curajoși, ca și vânătorii alpini italieni, încălțați cu ski, înving dificultăți și mai mari. Nu se vede însă cum ar putea fi transportat pe aci materialul de războiu al unei armate și frontul austriac dela Gomagoi ar sdrobi orice încercare de trecere, prin acest punct.

dela 1882, sunt tot atâtea minuni de observație precisă și de o literatură pitorească.

Un alt corespondent de războiu celebru a fost acel extraordinar *Melan Prior*, care sub ploaia de gloanțe și șrapnele fotografia bătăliile, și a avut, ca corespondent de războiu, succese, cari au uimit lumea întreagă.

El a urmărit întâiul războiu anglo-bur dela 1881, și a adus neprețuite servicii ziarului ce reprezenta și a fost întotdeauna cel dintâi, care a telegrafiat rezultatul luptelor.

Prin istețimea lui se introducea în lagărele ambelor armate în luptă și urmărea toate operațiunile. Când s'a tratat pacea el s'a introdus, în vila în care aveau loc convorbirile între delegați și a transmis ziarului său condițiunile păcii înainte ca ele să fi fost cunoscute chiar de guvern.

*Archibald Forbes*, un alt corespondent al raportajului de războiu, și care a atins un record în războiul sârbo-bulgar din anul 1895. El a urmărit bătălia dela pasul *Șipca* și a alergat de acolo la *Semlin* pentru a telegrafia ziarului său. Distanța era enormă și a străbătut-o călare cu o așa iuțeală că mai mulți cai au crepat sub el.

Ajungând în *Semlin*, de abia și-a mai putut aduna atâtea putere ca să redacteze telegrama apoi căzu pe o bancă pe care a adormit neîntrerupt opt ceasuri!

Întâiul corespondent român de războiu a fost *Alexandru Ciurcu*, colaboratorul ziarelor din Tară și dela noi, care a urmărit cu mare încordare campania din a. 1877—78 ca corespondent al ziarului „*Neue Freie Presse*”.

În războiul balcanic corespondenții de războiu au avut de luptat cu greutate neînchipuit de mari și de periculoase. Tabăra dușmană trata cu ei ca cu niște prizonieri și nu-i lăsa să urmărească nici o luptă, punându-le la dispoziție numai buletinele oficiale.

Totuș unii dintre corespondenții de războiu au reușit să urmărească și să dea cele mai exacte informațiuni despre bătălia dela *Lüle-Burgas*.

În luptele de astăzi corespondenții de războiu, în unele tabere, au o soartă bună chiar, și într'atâtea este de infiltrat în ei dorința de a vedea, a ști și a simți totul, că în ploaia de gloanțe, de șrapnele și de granate se furizează și în cele mai periculoase tranșee ca să poată să povestească adevăratele lupte nemai pomenite ale zilelor noastre și cari vor deveni un adevărat tablou pitoresc al istoriei și al zilelor viitoare.

*E. Sibilan.*

## Cum judecă pressa rusească tratativele României.

— Din ziarul „Moldova”. —

Ziarul rus „*Rieci*” dela 14 Mai v. scrie:

Ministrul de externe al Rusiei a crezut necesar să noteze momentul intrării Italiei între aliați printr'o declarație reprezentanților pressei.

Dar în această declarație ministrul n'a spus un cuvânt despre România. Confruntând acest fapt, cu acele cunoștințe despre starea spiritelor în București, cari au pătruns în pressă, nu putem să nu conchidem, că tăcerea dlui I. D. Sassonov este voită. La București se găsesc încă sub impresia celor din urmă fapte militare din Galiția și n'au apreciat îndeajuns intrarea Italiei. Acolo au vroit să utilizeze momentul, ca să-și urce prețul și au prezentat cereri, cu totul imposibile...

Pare că, lărgindu-și cererile sale în afară de limitele cesiunilor posibile, *Brătianu anume* urmărește acest scop; imposibilitatea de a se înțelege și ca rezultat *păstrarea de România a neutralității și în viitor*. Noi totuș am spus zilele trecute urmărind imposibilul România riscă să piardă și câștigurile posibile... Și... dacă Ungaria, cum spuneam, s'ar grăbi să renunțe la populația sa slavă, ca s'o păstreze pe cea română, triplă-înțelegere poate să nu aibă destule motive ca din cauza Românilor să continue războiul cu Ungurii.

S. D. Sassonov în declarația sa neagă cu toată dreptatea posibilitatea unei păci separate.

## Bucureștii la 1831—1914.

După un document statistic din anul 1831 litografiat cu litere chirilice se stabilește că acum 84 ani, orașul București era locuit de o poporație de 58.794 suflete, cari alcătuiau 13.065 familii. Capitala poseda pe atunci 10.074 case, 26 mănăstiri, 95 biserici ortodoxe și 7 străine, adică: 1 armenească, 2 catolice, 1 luterană, 1 calvină și sinagoga mozaică. Capitala avea 100 de fabrici și ateliere din cari 64 de tăbăcării, 3 de lumânări de cereară, 2 tipografii, o litografie și o singură librărie.

Poporațiunea capitalei se compunea la 1831 din *clasa boerilor* cu familiile și slugile lor în număr de 8355. Trăiau în capitală pe atunci 615 boeri cu 697 cocoane, având 634 feciori de boeri și 652 fete de boeri. Pe lângă acești boeri trăiau 1106 slugi, 887 țigani și 1229 țigance cu copiii lor. *Clasa de mijloc* și *cea de jos* se compunea din 46.404 suflete. *Clasa duhovnicească* cu familiile lor se compunea din 1450 suflete. Poporațiunea ovrească din capitală era de 2583 suflete, iar străini în număr de 1795.

Acestea sunt cifre sumare statistice ce găsim în sus citatul document de acum 84 ani, referitor la capitală.

Recensământul din anul 1912 a stabilit că poporațiunea stabilă a capitalei române se compune din 341.321 locuitori din cari 173.362 sunt bărbați și 167.959 femei, formând împreună 80.570 menajii. În capitală locuiește o poporațiune mozaică de 49.000 suflete și peste 70.000 de străini. (În parte *flotantă*).

Acest recensământ a constatat că capitala română posedă 48.772 corpuri de case, cari în total se compun din 232.943 încăperi de locuit ce formează 79.972 locuințe, locuite, și 3692 locuințe nelocuite. Acelaș recensământ ne mai dă următoarele cifre ilustratoare: în capitala țării se află 1082 ateliere și fabrici, 10.299 prăvălii și restaurante, 7282 grădini. În anul 1914 s'au născut în capitală 10.485 copii din cari ortodoxi 8827, catolici 400, protestanți 220, armeni 40, mozaici 990, mahometani 8, și de religie necunoscută 1. Astfel că coeficientul nașterilor în acest an a fost de 30.8 procente. Au murit în capitală în curgerea anului trecut 8176 inși din cari 6782 ortodoxi, 428 catolici, 181 protestanți, 23 armeni, 724 mozaici și 17 mahometani. Astfel coeficientul morților în acest an a fost de 24.04 procente. Ceea ce ne dă o creștere a poporațiunii pentru anul expirat de aproximativ 6 procente.

Numărul copiilor născuți morți a fost în acest an 416, iar totalitatea copiilor în vârstă până la un an morți în curgerea anului, a fost de 2015. În ceea ce privește cauzele morții în anul expirat s'au înregistrat de servi-

ciul statistic municipal 1054 morți de tuberculoză pulmonară, de alte forme de tuberculoză 375, morți de pneumonie și bronhopneumonie 11.148 morți, de cancer 345 morți, de boale molipsitoare 369 morți.

Incheiu această dare de seamă statistică, făcută în fuga condelului cu câteva cifre privitoare la aprovizionarea capitalei. În curgerea anului expirat abatorul primăriei capitalei a pus în consumație 34,560.930 kgr. carne, o parte însă din această carne nu se consumă de locuitorii ei din oraș, fiind transformată în mezeluri. În curgerea aceluiaș an s'a pus în consumația capitalei următoarea cantitate de pâine: 12,533.559 jimbă, 38,272.219 pâine albă, 9,213.413 pâine neagră. Total kgr. 60,019.191. Peștele vândut în cursul anului a fost de 4,502.010 kgr. Malai consumat 995.700 kgr.

Zamfir C. Arbure.

## Colonel David baron Urs de Margina la Solferino și la Lissa.

— Conferență ținută în reuniunile militare științifice la Brașov și Sibiu, în 14 Ianuarie și 4 Februarie 1898. —

(Urmare) (9)

În birouri ședeau ofițeri de stat-major, la o masă cu harta Lisei întinsă, studiind telegramele primite.

„Care din liniile de luptă este a noastră? era întrebarea principală, și astfel epuiserăm toate combinațiunile, cari puteau fi probabile la apropierea escadrei noastre și totuș nu puturăm ajunge la un rezultat.

„Ambele flote se depărtează spre nord-vest. Este a noastră cea de est, atunci inamicul cedează, — este cea de vest, atunci cedăm noi, și escadra va fi străntorată spre coasta italiană, retragerea ei se pierde! Critice moment! Soarta flotei, a Dalmației, a tuturor provinciilor litorale și, în fine, urmări inapreciabile depind toate numai de deciziunea acestei ore!

Telegramele continuă:

— Stația optică Goccia-Glava (Curzola, 12 o. 45 m.) Dela ora 11 a. m. bătălia e cam la 10 mile la nord-vest de Lissa, corăbiile se apropiară, acum ora 11 și 20 minute se depărtează spre nord-vest.

— Grabie, ora 1: Vaporul raportat mai înainte intră acum în Lissa, trebuie deci, să fie austriac; alte două din apropiere merg în aceeaș direcțiune și aceasta promite un rezultat bun al luptei de pe mare. Flotele sunt liniștite, stau departe.

— Grabie ora I și 20 min.: Vapoarele amintite intrară în Lissa, acum un al patrulea este în apropiere cu aceeaș direcție, gata să intre și el în port.

— Spalato, 1 oră 5 m., din Milna: La flotta nemica și allontana in lebico, la nostra flotta é unita non lungi dalla parte della porta di Lissa che si dirige in poncte verso la flotta nemica.

— Milna 1 oră 10 m.: Nosta flotta é di 25 legni, l'attaca di nuovo il nemico.

— Goccia-Glava 1 oră 25 m.: În canalul din Lissa nu se mai vede nici un vapor.

Prin aceasta se finiră deocamdată știrile, însă rezultatul bătăliei tot nu-l aflară, deși speram mult în victoria noastră, deoarece depărțarea flotelor de pe locul bătăliei spre nord-vest și fără focuri (canonadă), nu puțu însemna decât că: inamicul se retrage urmărit de noi, altfel focurile (lupta) ar trebui să continue, în fine sosi știrea de victorie!

„Ce bucurie! Toată populațiunea împărtăși bucuria, deoarece majoritatea marinarilor de pe flotă erau Dalmatini și țara lor era amenințată.

După prânz, Murgici iarăș se imbarcă pe „Vulkan”, toată lumea alergă să afle detaluri. Vaporul „Vulkan” iarăș ieșise din Sebenico, se apropiase de Lissa, văzuse flotele angajate în luptă, însă fără a putea distinge pavilionul din cauza fumului și a cetei. Trei corăbii se repeziră asupra lui „Vulkan”. Acesta avea numai două tunuri mici, și cum corăbiile puteau fi inamice, el se retrase. El mai văzu exploziunea „Palestroului” și fugi îndată în Zara.

În modul acesta și noi în Zara, luarăm parte la luptă, din oră în oră. însă numai cu sentimentul, iar nu cu faptul!

La 30 dimineața, generalul de divizie Filipovici, plecă la Lissa pentru distribuirea decorațiilor, și regret, că nu-mi fu dat și mie a-l însoți.

Bravul telegrafist Bräuner, obținu mai târziu ordinul „Franz Iozsef” și fu înaintat la alegere.

Lissa fu pusă de grabă iarăș în stare de apărare, stricăciunile se îndreptară, garnizoana sporită. Îmbunătățiri se făcură, în port se puseră torpile și în general, Lissa se făcu mai tare de cum a fost.”

Până aci notițele, și acum să ne întoarcem la acțiunea în sine.

Când colonelul br. Urs telegrafia: „Eu alarmez”, era la ora 10, și în adevăr și dete semnalul de alarmă, 3 focuri de tun, pe piața St. Spirito din localitatea Lissa. Toate bateriile erau gata de luptă, apărătorii steteau la postul lor: Compania 4 de marină se dispuse pe coasta de nord și ocupă cu 2 semi-plutoane colina dela Karober, cu celelalte 2 semi-plutoane și cu o baterie de rachete ocupă coasta la Chiave, Gradac și Travna. Din compania 9-a sta un semi-pluton la Stoncica, a 10-a luase poziție în Lissa și la bateria Madona, din compania 11-a se detașase un semi-pluton la Nadpostranje, companiei a 12-a era încrezut portul Comisa. Ea sta cu 2 semi-plutoane în sat, iar pe celelalte le dispuse la bateria Magnaremi și pe dealul Perlici. Restul infanteriei, 3 semi-plutoane din a 9-a și 3 din a 11-a, în total 1½ companie, rămase în poziția de rezervă pe dealul St. Cosma-Andrea.

(Va urma)

## „Somnul isteric”.

Influența dezastruoasă a filmelor de cinematograf.

În sedința de Vineri a Academiei Române, prezidată de d. Dr. C. I. Istrate, a asistat și d. ministru I. G. Duca. Sedința s'a deschis la orele 2 jum. d. a. Cea dintâi comunicare a fost aceea a dlui prof. Dr. G. Marinescu, despre „Somnul isteric”.

Dsa stabilește legătura dintre cultura, mentalitatea unui popor și boalele din diferitele epoci. Cu toate că isteria e o boală veche, ea variază, totuș după epoci. În evul mediu hântuiau epidemii de isterie cum era aceea a demoniacilor, cari erau cercetați și apoi arși pe rug. Teologul, medicul și magistratul medieval săvârșeau astfel o operă rău științifică și rău creștinească.

Citează memorabila epidemie din 1364 a copiilor din Aachen și după un lung istoric, ajunge la zilele noastre când a stins, în 1903, o epidemie a copiilor unei școale de menaj din capitală. Epoca industrială, cu mașinismul și accidentele muncii, a adus noi forme de manifestare ale acestei boli. Există o turburare, aceea a șomnului isteric cu fenomene depresive, letargice, care simulează moartea aparentă. De aceea, medicii trebuie să fie mai prevăzători în cazurile de moarte aparentă.

Se citează cazuri de bolnavi al căror somn a ținut 8 ore, 23 săptămâni, 18 luni și chiar peste 4 ani. Bolnavul prezintă indispozițiuni grele, dureri de cap deș și în plină sănătate.

D. Dr. Marinescu are astăzi în cercetare cazul unei fete de 16 ani, cu temperament schimbător, iubită de părinți dar urându-și sora mai mică. Copila citește cărți de rugăciuni și poezii erotice, stă retrasă, vrea să se călugărească, are o vie pasiune pentru filmele tragice de cinematograf. Dsa protestează împotriva lipsei de control ce se pune în alegerea filmelor, a căror influență covârșitoare, asupra sufletelor a ajuns un adevărat flagel. Aceasta este a doua victimă a filmelor de cinematograf. D. prof. arată fotografiile înfățișând pe bolnavă în crizele ei de somn isteric. În examinarea ei, s'a recurs la excitațiuni provocate prin apă fiartă la 100 grade, înțepături cu ace, curenții electrice de înaltă frecvență etc. fără ca bolnava să se poată deștepta din somnul ei.

Un fenomen neexplicabil e bătaia pulsului mai repede în stare de somn decât în trezie cum și nașmentele de insomnie în loc de hipersomnie în timpul nopții. Ar putea să fie un somn patologic întrucât nu prezintă stigmatele isteriei. Bolnava n'are criză de isterie și totuș, în starea de azi a cunoștințelor noastre, nu se poate face alt diagnostic. Cauzele? Sufletul a fost modificat prin lecturi și cinematografie. Ea doarme pentru că în inconștientul ei s'a produs ceva care o îndeamnă la somn, O, ea nu e dintre acelea cari cugetă la a

fi, a dormi, a visa, poate!... În isterie o sugestie care pătrunde adânc și transformă ideile în fapte, e o perversiune de cunoștință, fenomene de sub-cunoștință sau, cum ar zice Binet, o separațiune de conștiință. Emoțiunea nu joacă decât un rol foarte neînsemnat și dovadă: nu sunt cuprinse de crize isterice persoanele cari văd pe morții lor iubiți și nici emoțiunea puternicului cutremur din Messina n'a înregistrat crize isterice la victimele scăpate de dezastru. Nici emoțiunile amintirilor nu aduc asemenea crize.

După ce vorbește de fenomenul de mitomanie academicianul stabilește raportul dintre mediul social și reacțiunile patologice.

Isteria e un complex de fenomene care trebuie să se supună legilor ce le guvernează. Când ignoranța se va stinge de pe pământ și se va împlini marea dorință a lui Descartes, atunci și isteria, care se întâlnește mai ales în straturile mai ignorante ale poporului, se va împrăștia, după cum o atestă întreaga evoluție a acestei boli, din cele mai vechi vremuri până azi.

## Răsboiul.

Telegrame oficiale.

Biroul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:

Budapesta, 8 Iunie. — Se comunică dela comandamentul flotei austro-ungare: Azi dimineața la ora 6, avionul marinei noastre L 48, al cărui conducător este sublocotenentul de marină Klasing având de observator pe cadetul de marină Frits, spre sudvest dela Lussin prin focuri a incendiat și nimicit dirijabilul inamic „Citta di Ferrara”, care se întorcea dela Fiume. 2 ofițeri și 5 soldați ai dirijabilului au fost făcuți prizonieri. Azi dimineața, avionul marinei noastre L 47, condus de sublocot. de fregată Banfield, având de observator pe cadetul de marină Strobl, au aruncat bombe, cu eficacitate, asupra Veneției, mai ales asupra hangarelor dela Murano și Campalto precum și asupra torpiloarelor distrugătoare, provocând câteva cazuri de incendiu. Lagărul trupelor a fost împușcat cu mitralierele.

Budapesta 8 Iunie. — Biroul de presă al ministrului președinte comunică: După un comunicat oficial al comandamentului flotei, un avion al marinei noastre prin împușcături a incendiat și nimicit lângă Lussin dirijabilul „Citta di Ferrara”, care se întorcea dela Fiume. Biroul de presă al min. președ. este autorizat să comunice, că atacul cu bombe de către dirijabilul inamic asupra orașului deschis Fiume ce-l drept a pricinuit pagube materiale în unele fabrici din Fiume, dar cu toate aceste vechea fabrică chimică, fabrica chimică „Union” și fabrica maghiară de ulei, adecă toate stabilimentele cari au suferit pagube în urma bombardării își continuă neturburat lucrările. Câteva persoane pe teritoriul orașului Fiume au fost rănite. Cazuri de moarte nu s'au înregistrat. Explozia unei bombe căzute pe învecinatul teritor austriac a ucis o femeie. Populația a avut o atitudine calmă sub durata atacului inamic, iar după ce a ajuns la cunoștința distrugerii dirijabilului „Citta di Ferrara”, populația din Fiume a primit această știre cu mult entuziasm.

Budapesta, 8 Iunie. — Se comunică dela cartierul general:

Pe teatrul rus: În regiunea Prutulul și a Nistrului, trupele aliate și-au continuat ofensiva peste localitățile Lantzin-Nadworna și Kalus și au străntorit inamicul către Stanislau și Halici. Pe malul stâng al Nistrului, s'au extins mai departe spre est și nord dela Zuravno și iarăș au capturat 1200 Ruși. De altfel situația la nord e neschimbată.

Pe teatrul italian: La litoral se pare că inamicul face pregătiri pentru o ofensivă generală împotriva pozițiilor noastre dealungul râului Isonzo. Am respins în mod sângeros atacurile inamice limitate de până acum date împotriva pozițiilor noastre dela Gradisca și Sagrado. La frontiera Carintiei și la cea a Tirolului Italianii continuă infructuoasele lor bombardări de artilerie. Trupele noastre au alungat un detașament alpin, care ocupase localitatea Monte-Piano situată spre sud dela Landro. În regiunea Ata garibaldiennii au devastat.

Berlin, 8 Iunie. — Se comunică dela marele cartier general:

Pe teatrul occidental: Pe coasta ostică a înălțimei Loretto un atac inamic s'a prăbușit complect. Francezii au renunțat la alte tentative de atac. Spre sud dela Neu-



ville focul artileriei noastre a înăbușit un atac inamic. Lupta e încă în curgere în regiunea situată spre sudost dela Habaterne. Contraatacul nostru a oprit atacul Francezilor dat împotriva pozițiilor noastre dela Moulin Sous Taurvent, spre sudvest dela Soisson. Inamicul a suferit pierderi grave cu prilejul tentativei unui atac infructuos dat în scopul de a-și recâștiga pozițiile de lângă Ville au Bois, spre nordvest dela Berry au Bac, ce le pierduse în luna lui Maiu. Lângă Douay am împușcat un aeroplan inamic.

*Pe teatrul oriental:* Continuăm ofensiva în regiunea Sawle și spre ost dela Dubissa. Spre sudvest dela Plock am silit aterizarea unui aeroplan inamic și l'am capturat.

*Pe teatrul sudoriental:* Situația spre sud dela Przemysl în general e neschimbată. Numărul prizonierilor capturați de armata lui Mackensen dela 1 Iunie trece peste 20 mii. Pe înălțimile dela Nowosny (spre nordost dela Zuravno) trupele generalului Linsingen din nou au înfrânt inamicul. În urmărire au atins linia: Bukatowtze, spre sud dela Hrehorow spre sud dela Moldotze, spre sud dela Nistru; am trecut în sectorul Sivka și am atins Myslowo. Prada din aceea zi este 4200 prizonieri, 4 tunuri și 12 mitraliere.

#### Tratatul dintre tripla-înțelegere și România.

Budapesta. — „Az Est” află din București: Din Petrograd se anunță: Ziarul rusesc „Nowoje Wremja” scrie că tratativele inițiate între România și tripla-înțelegere nu vor duce la rezultat. Ziarul rusesc spune, că miniștrii României acreditați pe lângă puterile din tripla-înțelegere în zilele trecute au prezentat în numele guvernului român, nota, care cuprinde în puncte *pretențiunile României*. Unul din aceste puncte cere și *modificarea graniței basarabene*. Tripla-înțelegere — scrie „Nowoje Wremja” — consideră exagerate unele pretențiuni ale României, iar nefiind România aplicată să cedeze din pretențiunile sale, după informațiunile ce deținem din cercuri diplomatice, tratativele s'au întrerupt.

#### Luptă în regiunea dintre Monte-Nero și Tolmein.

Viena. — Lui „N. W. Journal” i se telegrafiază din Copenhaga: „Știrile sosite de pe câmpul de războiu italian spun că în prăpăștiile dintre Monte-Nero și Tolmein s'a desfășurat o luptă violentă. Trupele austro-ungare apăra cu bărbăție strămtorile.

#### „Secolo” urgencează ocuparea Dardanelor.

Montreux. — „Secolo” publică o telegramă din Paris, care cere ca Rusia să fie provăzută cu muniție în timpul cel mai scurt, iar în scopul acesta e de lipsă ca Dardanelele să fie cucerite cât mai curând.

#### Înțelegere între Svedia și Rusia.

Rotterdam. — „Morningpost” scrie că în săptămâna trecută a fost încheiată la Petrograd înțelegerea între Rusia și Svedia, prin care au fost regulate interesele financiare, comerciale și industriale ale celor două țări.

#### La 20 kilometri de Lemberg.

Budapesta. — „Pester Lloyd” află din Haga: „Daily Express” primește dela corespondentul său din Petrograd: Przemyslul servește ca sprijin unei armate de 180 mii oameni ai inamicului. 20 mii de mucitori și pioneri reconstruiesc forturile sub conducerea ofițerilor de artilerie. În vremea aceasta însă, trupele austro-ungare și germane înaintează spre Lemberg.

Patrurile de cavalerie s'au apropiat la 20 kilometri de Lemberg iar forța principală a trupelor aliate sunt la 40 kilometri depărtare de acest oraș. Rușii au concentrat aci mari forțe, căci din punct de vedere politic ei pun mare preț pe posesiunea Lembergului.

#### Italia și statele balcanice.

Roma. — Ziarele din localitate continuă să comenteze rechemarea dlui Rizoff, ministrul Bulgariei la Roma. După zisele ziare, această măsură s'ar datora unei apropiate schimbări de atitudine a statului bulgar...

Presă italiană urează bun venit dlui Stancoff, numit ministru al Bulgariei la Roma.

Pe de altă parte ziarele din localitate cred, că tratativele ce au loc între Rusia, Bulgaria și România sunt menite a-și ajunge scopul dorit...

Italia ar saluta cu mare și sinceră bucurie reînvierea „Ligei balcanice”, pentru că această contopire laolaltă a forțelor balcanice nu numai că ar chezașui neatârarea lor deplină, dar ar întări rapoartele economice ce leagă Italia de țările din Orientul-european, rapoarte ce sunt destinate la un mare viitor.

#### Presă engleză și Italia.

Londra. — „Times” scrie: „Poporul italian e conștient de cauza pentru care se luptă. Italia cunoaște dintr'o experiență recentă sacrificiile pe care le impune un războiu modern și va arăta și cu această nouă ocazie o energie vrednică de străbunii săi Romani. Popoarele aliate și toată suflarea englezească salută pe cea dintâi națiune neutrală care-și aruncă sabia de balanța pe care se cântărește redempțiunea lumii alături de sălbătăcia organizată”.

„Daily Mail” scrie: „Italia care scoate spada pentru a-și realiza năzuințele naționale și pentru a apăra libertatea Europei reprezentată de popoarele aliate, reprezintă fapta cea mai însemnată ce s'a petrecut în Europa din ziua când Germanii au fost oprți în marșul lor asupra Parisului. Intervenția Italiei va fi hotărâtoare pentru mersul războiului și destinele Europei.

## INFORMAȚIUNI

Arad, 9 Iunie 1915.

Știri alarmante despre l.-colonelul Burdea. De vre-o câteva zile s'a răspândit în Arad știrea alarmantă, că l.-colonelul Burdea ar fi căzut pe câmpul de războiu din Galiția. În baza informațiilor date de familia dlui l.-colonel știrea s'a dovedit de neadevărată.

Învățătorii români morți pe câmpul de luptă. În Nrul 22 din „Néptanitók lapja” se publică o statistică a învățătorilor căzuți pe câmpul de luptă, între cari găsim și pe următorii Români: Vasile Cioban inv. gr.-cat. pe Târnavă-mică, Mihai Drăgulescu (Caras-Severin), Iosif Lucaciu (Maroserdö) și Ioan Imbăruș (Sibiu).

Nenorocirea a doi aviatori elvețieni. Din Bern se anunță: La Fallande s'a prăbușit un biplan dela o înălțime de 2000 metri. Aparatul a fost total distrus, iar aviatorii sublocotenentul Vollweiler și caporalul Probst, cari făceau exerciții cu aeroplanul au fost găsiți morți.

Regina Belgiei în tranșee la Yser. O telegramă din Paris spune că regina Belgiei s'a coborât în tranșee, în apropiere de Yser. Mai întâi soldații nu cunoscuseră pe vizitatoarea lor. Unul din ei îi zise răsând:

— Poftim, poftim, doamnă, să vezi și dta ce bine e pe aici pe la noi!

Regina scoase dintr'un sac adus cu ea proviziuni și începu să împartă oamenilor cioco-

lată și țigări. Râdea cu poftă de glumele soldaților recunoscători de generozitatea ei. Atunci sosi un ofițer recunoscând pe suverană, nu se putu opri să nu exclame:

— O! regina!

Soldații, surprinși și încântați, aclamară pe regina care a venit să le lumineze, cu prezența ei augustă, existența posomorâtă și să-i îmbărbăteze în lupta eroică susținută de ei.

Știri false despre retragerea pieselor de 10 și 20 fileri. Acum câteva zile se răspândise vestea, mai cu seamă de câteva ziare din provincia că guvernul va retrage banii de nichel, de 10 și 20 fileri, precum și coroanele bătute înainte de 1914, și le va schimba cu bani noi bătuti. Biroul telegrafic ungar a fost autorizat să declare că nici guvernul și nici organele lui n'au dat o astfel de ordinațiune și atât banii de nichel de 10 și 20 fileri, precum cei de 1 coroană nu vor fi retrași din circulație.

## Ultima oră.

### CONSILIU COMUN A GUVERNELOR AUSTRIAC ȘI UNGAR.

Budapesta. — Corespondența Bud. T. anunță: Mercuri va avea loc în capitala ungară un consiliu comun a guvernelor ungar și austriac. La acest consiliu au sosit la Budapesta din partea guvernului austriac: primul ministru Stürggh, ministrul de comerț, Schuster și cel de agricultură, Schenker.

### BRYAN A DEMISIONAT.

Londra. — Ministrul de externe al Statelor Unite, Bryan a demisionat.

### RUȘII BĂTUȚI LA PRUT.

Budapesta. — Dela catierul pressei se anunță: Trupele noastre au trecut dincolo de Nadvorna și la Prut l-a respins pe Ruși în mod sângeros.

### SÂRBII ÎNAINTEAZĂ SPRE SCUTARI

Lugano. — La Roma se crede că Sârbii vor străbate în câteva zile până la Scutari. „Corriera dela Serra” e de credință că între Italia și Serbia se va ajunge la înțelegere în chestia Dalmației.

### TRUPELE ALIATE OCUPĂ STANISLAU.

Budapesta. — Dela cartierul pressei se anunță: Trupele aliate au ocupat Stanislau și înălțimile Ottynia. Numărul prizonierilor ce l-am făcut se urcă la 5000.

Redactor responsabil: Constantin Savu

### AVIZ.

Intr'un oraș din Transilvania cu un raion foarte bun este o farmacie cu drept personal de vânzare. A se adresa la administrația ziarului sub »Farmacie«.

### Caut econoamă

inteligentă, serioasă, pentru conducerea economiei casnice, să știe fierbe foarte bine. Oferta cu fotografie. (Un singur băiat nu formează piedecă).

VIORA Dr. CIORDAȘ

Com. Bihor.

(Beiuș) Belényes